

Шаблистий В.В.

*професор кафедри
кримінального права
та кримінології
факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського
державного університет
внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент*

Shablysty V.V.

*Professor of the Department
of Criminal Law and
Criminology, Faculty of
Training for Pre-trial
Investigation, Dnipropetrovsk
State University of Internal
Affairs, Doctor of Law,
Associate Professor*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ МІРКУВАННЯ ПРО ПРОЕКТ ЗАКОНУ «ПРО КРИТИЧНУ ІНФРАСТРУКТУРУ ТА ЇЇ ЗАХИСТ»

Ось уже третій рік поспіль славетне Прикарпаття збирає у своїх мальовничих куточках небайдужих представників кримінально-правової науки, інших вчених та громадських діячів, представників влади та органів місцевого самоврядування. Головна мета тут у всіх одна – публічно обговорити «Проект Закону про критичну інфраструктуру та її захист» [1] (далі – проект) з тим, щоби вже реально оновлена Верховна Рада України його прийняла, а представники виконавчої влади втілили його у життя. Звичайно, захід, що проходитьиме, стане реальністю завдяки організаторським здібностям П.Л. Фріса та очолюваної ним кафедри кримінального права Прикарпатського національного університет імені Василя Стефаника за підтримки ОБСЄ.

Маючи честь бути одним із запрошених на цю подію, спробую свої зусилля приділити вивченню проекту вказаного закону та виробленню певних пропозицій щодо його удосконалення. Це буде виключно моє суб'єктивне враження, що сформувалося завдяки певному досвіду розробки проектів нормативно-правових актів та обтяженню невеликою кількістю кримінально-правового знання. Звідси і назва доповіді – кримінально-правові міркування. ...

1. Про поняття, що пропонуються в Проекті.

Одна із крилатих цитат Рене Декарта приблизно звучить як ... правильно визначаєте слова, і ви позбавите світ від половини непорозумінь.

Поглянемо на поняття Проекту саме з цієї позиції – сформульовані поняття мають бути зрозуміли та не суперечити вже існуючим в інших законах.

Перше, що звертає увагу – це пояснювальна записка до Проекту – лише три сторінки машинописного тексту, зміст якого особисто мене не переконав в доцільності прийняття такого закону. Наприклад, вказано, що суть Проекту – пропонується визначення основних засад державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури, врегулювання правових і господарських відносин, що виникають під час такої діяльності, повноважень державних органів у сфері захисту критичної інфраструктури [1]. Як на мене, такий супровідний документ до надважливого Проекту ще в умовах постійної загрози з боку РФ мав би виглядати переконливіше. Тепер щодо визначення понять.

Поняттям номер два у Проекті є «безпека критичної інфраструктури – стан захищеності критичної інфраструктури, за якого забезпечується функціональність, безперервність роботи, цілісність і стійкість критичної інфраструктури».

На думку авторів Проекту, безпека критичної інфраструктури є станом захищеності критичної інфраструктури. Виникає питання: навіщо тоді взагалі це поняття пропонувати. Моя пропозиція: «безпека критичної інфраструктури» – стан захищеності життєво важливих сфер існування людини, суспільства, держави або людства від будь-яких загроз.

Поняттям номер два є «державна система захисту критичної інфраструктури — система суб'єктів із забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури». Тут важко стримати емоції – система захисту є системою суб'єктів із її забезпечення.

Перша ж відповідь на запит в пошуковикі «Google» – система захисту – сукупність правових і морально-етичних норм, організаційних (адміністративних) заходів та програмно-технічних засобів, які спрямовані на протидію загрозам для системи і метою яких є мінімізація можливих збитків користувачів і власників системи. Створення надійної системи захисту можна розподілити на чотири основні етапи:

- аналіз можливих загроз;
- розробка (планування) системи захисту;
- реалізація системи захисту;
- супроводження системи захисту [2].

Звідси моя пропозиція – державна система захисту критичної інфраструктури – сукупність правових і морально-етичних норм, організацій-

них та програмно-технічних засобів та заходів, спрямованих на захист безпеки критичної інфраструктури з метою аналізу потенційних загроз, планування системи захисту, її реалізації та супроводження.

Поняття номер чотири та п'ять «життєво важливі послуги» та «життєво важливі функції» відповідно можуть призвести до швидких негативних наслідків для національної безпеки, тоді як в основоположному понятті номер десять «критична інфраструктура» — сукупність об'єктів, які є стратегічно важливими для економіки і національної безпеки, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам.

Як у незначного фахівця із безпекових кримінально-правових проблем виник як то кажуть «когнітивний дисонанс» – чи є синонімами поняття «життєво важливі національні інтереси» та «національна безпека»?

Відповідь моя така – ні, оскільки в Проекті є неузгодженості із Законом України «Про національну безпеку» [3], в якому під поняттям «національна безпека України» розуміється захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз; а національні інтереси України є життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян.

Отже, в розглядуваних поняттях доцільно використовувати саме національні інтереси, а не національну безпеку.

2. Про частини проекту, що стосуються КК України.

Ст. 11 Проекту передбачається складення та ведення Національного переліку об'єктів критичної інфраструктури і далі за текстом. Можливо, нерозуміючи його значення, ставлю питання: а чи не стане такий перелік набором «мішеней», зібраних в одному місці?

Ст. 17 Проекту Службі безпеки України у сфері захисту критичної інфраструктури надано 22 повноваження, що робить її основним суб'єктом забезпечення безпеки критичної інфраструктури, тоді як ст. 18, 19, 20, 21 Проекту «дуже куцо» окреслено повноваження МВС України та органів, що входять до його складу.

Можливо, їх треба передбачити в одній статті та ревізувати у зв'язку з можливою ліквідацією оперативних підрозділів в СБ України, МВС України, ДФС України, що здійснюють розкриття та розслідування економічних злочинів та створення єдиної служби з фінансових розслідувань.

4. Людський фактор та безпека критичної інфраструктури.

Працівники Южноукраїнської атомної електростанції займались майнінгом криптовалюти в одному з кабінетів адмінкорпусу та випадково розголосили державну таємницю. Про це йдеться в ухвалі Центрального районного суду Миколаєва. Для майнінгу в декількох кабінетах адміністративної будівлі станції розмістили комп'ютерну техніку з виходом в інтернет. В результаті стався витік відомостей про фізичний захист АЕС, що є державною таємницею. В результаті обшуку СБ України вилучила шість відеокарт Radeon RX 470, два райзери, чотири блоки живлення, три системні блоки, свитч з блоком живлення, свитч без блоку живлення, материнську плату, жорсткий диск і інше обладнання, яке використовувалося для майнінгу. Несанкціоновану техніку знайшли також в приміщеннях, що використовуються військовою частиною 3044, розташованої на території держпідприємства: 16 відеокарт, системний блок з інвентарним номером військової частини, сім жорстких дисків, два твердотільних накопичувача, флешка і роутер. Крім посадових осіб АЕС, до майнінгу криптовалют, за інформацією силовиків, могли бути причетні і співробітники Національної гвардії України, які охороняли станцію [4]. Без коментарів

4. Замість висновку.

Ст. 30 та ст. 33 Проекту передбачає, що органи місцевого самоврядування забезпечують розробку, затвердження і виконання місцевих програм підвищення стійкості громад до кризових ситуацій, викликаних припиненням надання чи погіршенням якості важливих для їх життєдіяльності послуг або припиненням здійснення життєво важливих функцій. Ці програми включають заходи з забезпечення захисту та стійкості критичної інфраструктури, взаємодії суб'єктів системи захисту критичної інфраструктур.

Розробка, затвердження і виконання місцевих програм передбачає обов'язкове їх фінансування з місцевих бюджетів. А чи відомо органам місцевого самоврядування про нові статті витрат у зв'язку із прийняттям Проекту.

На ці та інші питання маю надію почути відповіді, надію бути почутим 12-14 вересня 2019 року в м. Яремче Івано-Франківської області під час проведення III щорічної науково-практичної конференції «Становлення та перспективи розвитку державної системи захисту критичної інфраструктури в Україні».

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про критичну інфраструктуру та її захист. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65996 (дата звернення: 24.08.2019 р.).
2. Етапи створення системи захисту URL: https://pidruchniki.com/14360106/bankivska_sprava/etapi_stvorenniya_sistemi_zahistu (дата звернення: 24.08.2019 р.).
3. Про національну безпеку: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради. 2018 № 31. Ст. 241.
4. Працівники Южноукраїнської атомної електростанції займались майнінгом криптовалюти в одному з кабінетів адмінкорпусу. І випадково розголосили державну таємницю. URL: https://espreso.tv/news/2019/08/22/na_yuzhnoukrayinskiy_atomniy_stanciyi_maynyly_kryptovalyutu_i_vypadkovo_rozkryly_derzhavnu_tayemnytsyu (дата звернення: 27.08.2019 р.).

Шаблистий В.В. Кримінально-правові міркування про проект Закону «Про критичну інфраструктуру та її захист»

Автор вказує, що пояснювальна записка є непереконливою, адже у ній пропонується визначення основних засад державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури, врегулювання правових і господарських відносин, що виникають під час такої діяльності, повноважень державних органів у сфері захисту критичної інфраструктури.

Визначено ряд неузгодженостей в самому тексті законопроекту та запропоновано власні вирішення проблем вказаного законопроекту.

Ключові слова: критична інфраструктура, об'єкти критичної інфраструктури.

Shablisty V.V. Criminal law considerations on the draft Law «On Critical Infrastructure and its Protection»

The author points out that the explanatory note is unconvincing, because it proposes the definition of the basic principles of state policy in the field of critical infrastructure protection, regulation of legal and economic relations arising during such activities, the powers of state bodies in the field of critical infrastructure protection.

A number of inconsistencies in the text of the bill have been identified and own solutions to the problems of this bill have been proposed.

Keywords: critical infrastructure, critical infrastructure facilities.